

Modregning ved udmåling af hjælp efter bistandsloven med formue

FOB nr. 86.150

Henstillet til amsankenævnet for Århus amt at genoptage behandlingen af en sag om udmåling af hjælp efter bistandslovens § 42, hvor der var sket modregning i en formue bestående af en invaliditetserstatning, som A havde fået udbetalt på en privat børneulykkesforsikring. Amsankenævnet havde betragtet sagen således, at hele erstatningsbeløbet måtte karakteriseres enten som erstatning for økonomisk skade eller som erstatning for ikke-økonomisk skade og ikke overvejet muligheden af en skønsmæssig opdeling.

Udtalt, at det forekom mig mindre rimeligt, at den tilfældige omstændighed, at den nævnte erstatning først blev udbetalt mere end 5 år efter forsikringsbegivenhedens indtræden fik den virkning, at A kun fik nytte af en mindre del af erstatningen.

(J. nr. 1986-1302-053).

A klagede over amsankenævnet for Århus amts afgørelse om udmåling af hjælp efter bistandslovens § 42.

Det fremgik af de foreliggende oplysninger, at A i 1980 havde været udsat for en alvorlig trafikulykke, hvorved hun bl.a. pådrog sig en kompliceret kraniefraktur, ansigtsskade og en alvorlig hjernerystelse. I 1982 måtte hun på grund af følgevirkninger efter trafikulykken forlade skolen (3.g.) uden at tage eksamen. Fra oktober 1982 til februar 1983 var hun på højskole. Hun arbejdede herefter på en ungdomsskole, der blev ledet af hendes far, indtil hun - efter et nyt højskoleophold fra januar til maj 1984 - blev sygemeldt pr. 1. maj 1984. Hun modtog herefter sygedagpenge.

I forbindelse med opfølgning af A's sygedagpengesag besluttede social- og sundhedsforvaltningen i Århus kommune, områdekontor Midt, i juli 1985 at yde hende hjælp efter bistandslovens § 42 til en 4-årig uddannelse på keramiklinien på Århus Kunstakademi. Hun skulle påbegynde uddannelsen, der ikke var kompetencegivende, pr. 1. september 1985.

A's far havde i 1966 tegnet en børneulykkesforsikring for hende, og i skrivelse af 18. juni 1985 meddelte forsikringsselskabet Kgl. Brand hende, at følgerne efter trafikuheldet var vurderet til en invaliditetsgrad på 35%, og at der herefter tilkom hende en invaliditetserstatning efter forsikringen på i alt netto 115.715 kr. Invaliditetsgraden var fastsat af sikringsstyrelsen i en skrivelse af 11. juni 1985. Sikringsstyrelsen henviste i skrivelserne til ulykkesforsikringslovens § 32 og anførte, at sagen, såfremt tilfældet havde henhørt under ulykkesforsikringsloven, ville være blevet taget op til revision efter 3 år.

Social- og sundhedsforvaltningen i Århus kommune traf herefter afgørelse om, at der ved udmålingen af hjælpen efter bistandslovens § 42 til A skulle

ske modregning i den formue, som invaliditetserstatningen udgjorde. A havde på dette tidspunkt 91.000 kr. tilbage af erstatningen, idet hun havde betalt et kontant indskud i sin lejlighed, telefon m.m. Forvaltningen vurderede, at der ved modregningen i formuen kunne ses bort fra 12.500 kr. til uddannelses- og boligformål. Hun fik på baggrund heraf meddelelse om, at hun skulle klare sig selv i 11 1/2 måned, før der kunne udløses hjælp efter bistandslovens § 42, idet forvaltningen havde beregnet hendes månedlige behov til i alt 6.836 kr.

I skrivelse af 12. juli 1985 meddelte forsikringsselskabet Kgl. Brand A, at invaliditetsgraden på 35% var opgjort efter méntabellen, der udgives af sikringsstyrelsen, der som nævnt også havde udtalt sig i hendes sag.

A klagede til amtsankenævnet for Århus amt over den truffne afgørelse. Hun anførte, at hun fandt det umenneskeligt, at forvaltningen krævede, at hun først brugte sin formue, før der blev ydet hjælp efter bistandslovens § 42. Amtsankenævnet modtog under sagens behandling en skrivelse fra forsikringsselskabet Kgl. Brand, hvori forsikringsselskabet oplyste følgende om fastsættelse af invaliditetserstatning på en privat ulykkesforsikring:

»... invaliditetserstatningen på en privat ulykkesforsikring fastsættes efter den tilskadekomnes medicinske invaliditet, dvs. uden hensyn til erhverv, køn eller færdigheder, jvfr. vedlagte forsikringsbetingelser punkt 7.6.

Der ydes ikke erstatning for skader som ulempe, lyde, vansir, svie og smerte m.m. under ulykkesforsikringen, og det er derfor ikke muligt at foretage en opdeling af invaliditetserstatningen på en økonomisk, henholdsvis ikke økonomisk skade.

...

Da invaliditetserstatningen under ulykkesforsikringen beregnes efter samme principper som varigt mén under arbejdsskadeforsikringsloven, er det vor opfattelse efter de ... givne oplysninger, at den udbetalte invaliditetserstatning må betragtes som erstatning for ikke økonomisk skade.«

Amtsankenævnet indhentede en kopi af den forsikringspolice, hvorefter A havde modtaget erstatning. I § 7 i de almindelige forsikringsbetingelser var anført følgende:

»Invaliditetserstatning betales, når følgerne af et ulykestilfælde medfører en blivende forringelse på mindst 10% af barnets fremtidige erhvervsevne.

Er forringelsen en sådan, at den fremtidig og for stædse vil udelukke det forsikrede barn fra deltagelse i enhver erhvervsvirksomhed, betales den fulde forsikrede invaliditetssum; i andre tilfælde en til forringelsen svarende procentvis del af den for fuld invaliditet forsikrede sum.

...

I de i foranstående ikke nævnte tilfælde bliver invaliditetsgraden bestemt efter den ved ulykestilfældet forårsagede blivende indskrænkning af barnets fremtidige erhvervs- eller arbejdsdygtighed.

...«

Børneulykkesforsikringen blev ifølge de almindelige forsikringsbetingelser ophævet ved den første forfaldsdag, som indtraf efter A's fyldte 18. år.

Amtsankenævnet traf følgende afgørelse i en skrivelse til A:

»Det sociale ankenævn stadfæster den af socialforvaltningen truffene afgørelse, hvorefter der ikke for tiden er grundlag for at yde Dem hjælp i henhold til bistandslovens § 42, stk. 1, på grund af Deres formueforhold.

Ankenævnet finder således at måtte betragte Deres erstatning som enhver anden formue i relation til bistandslovens § 39, idet ankenævnet ikke finder det klart dokumenteret, at der er tale om ménerstatning eller anden erstatning for ikke økonomisk skade.

Nævnet kan bemærke, at socialforvaltningen ikke vil kunne afskære Dem fra hjælp i en nærmere angivet periode, men alene give en vejledende udtalelse herom. De vil således på et hvilket som helst tidspunkt kunne rette henvendelse til socialforvaltningen med ansøgning om hjælp, når De ikke længere har midler til Deres forsørgelse. Socialforvaltningen har ved en sådan henvendelse mulighed for at vurdere, hvorvidt hjælp skal ydes med tilbagebetalingspligt på grund af uforvarlig økonomi i henhold til bistandslovens § 26, stk. 1, nr. 1.

...«

Af sagsfremstillingen i skrivelsen fra amtsankenævnet fremgik det, at sikringsstyrelsen den 21. februar 1986 telefonisk havde oplyst, »at der, såfremt der efter ulykkesforsikringsloven skulle indgå en social vurdering i relation til erhvervsevnetab, som regel blev lagt 5-10% til den fastsatte invaliditetsgrad. I den konkrete sag er der ikke sket en social vurdering vedrørende erhvervsevnetab, hvorfor det kan siges, at den anførte procentsats på 35% dækker rent mén«.

Amtsankenævnet modtog endelig endnu en skrivelse fra forsikringsselskabet Kgl. Brand, der anførte:

» ...

Ulykkesforsikringen er en summaforsikring, og forsikringssummen er det beløb, der skal udbetales, hvis en forsikringsbegivenhed indtræder, uanset hvilke økonomiske følger der er til stede.

Invaliditetserstatningen under ulykkesforsikringen beregnes efter samme princip som varigt mén under arbejdsskadeforsikringsloven, efter Deres oplysninger, må den udbetalte invaliditetserstatning betragtes som erstatning for ikke økonomisk skade.«

I klagen til ombudsmanden henviste A til sagens akter. Hun anførte, at det var en fejl, at man anså hendes erstatning for erstatning for økonomisk skade på trods af den klare dokumentation, der forelå fra forsikringsselskabet Kgl. Brand om, at der var tale om en erstatning for ikke-økonomisk skade.

I en udtalelse i anledning af klagen til ombudsmanden henholdt amtsankenævnet sig til ankenævnets ovennævnte afgørelse.

Jeg udtalte følgende i en skrivelse til A:

»Social- og sundhedsforvaltningen har godkendt Dem som berettiget til hjælp efter bistandslovens § 42, stk. 1, til gennemførelse af uddannelsen

på Århus Kunstakademi, men har samtidig fundet, at der ved udmålingen af hjælpen skal ske modregning i Deres formue i form af den invaliditets-erstatning, De har fået udbetalt fra en privat ulykkesforsikring. Det spørgsmål, der foreligger til min bedømmelse, er alene, om social- og sundhedsforvaltningen, da erstatningen kom til udbetaling, har været berettiget til at foretage den nævnte modregning.

Bl.a. på baggrund af nogle udtalelser fra socialministeriet har den sociale ankestyrelse fastslået en praksis, hvorefter der ved udmåling af kontanthjælp, uanset bestemmelsen i bistandslovens § 39, ses bort fra en formue hidrørende fra erstatning for ikkeøkonomisk skade. Denne praksis har fundet udtryk i punkt 8 i socialministeriets cirkulære nr. 218 af 20. december 1982 med senere ændringer om kontanthjælp efter bistandsloven, hvor det er anført, at »... indtægter der hidrører fra erstatningsbeløb af ikke-økonomisk art, som bl.a. kan være ydet efter arbejdsskadeforsikringsloven eller loven om erstatning til ofre for forbrydelser ikke (skal) fradrages i kontanthjælpen. Det følger heraf, at formue, der direkte kan henføres til sådanne indtægter, ikke kan kræves realiseret, forinden hjælp kan ydes«. Jeg henviser nu til bestemmelsen i bistandslovens § 39, stk. 2, der træder i kraft den 1. juli 1987.

Jeg må forstå, at amtsankenævnet er enig i, at der ved udmålingen af hjælpen efter § 42 på trods af bestemmelsen i bistandslovens § 39 skulle ses bort fra en formue i form af en erstatning efter en privat ulykkesforsikring, såfremt denne var ydet for en ikkeøkonomisk skade.

Som anført ovenfor har forsikringsselskabet Kgl. Brand i skrivelserne ... samt i skrivelsen ... udtalt, at invaliditetserstatningen i den foreliggende sag er beregnet efter samme principper som varigt mén under arbejdsskadeforsikringsloven. Det er forsikringsselskabets opfattelse, at den udbetalte invaliditetserstatning må betragtes som erstatning for ikke-økonomisk skade. Endvidere har sikringsstyrelsen, som nævnt ovenfor, telefonisk den ... over for amtsankenævnet oplyst, at den anførte invaliditetsgrad på 35% i den konkrete sag dækkede rent mén.

Heroverfor har ankenævnet alene anført, at nævnet ikke har fundet det klart dokumenteret, at der er tale om mén(er)statning eller anden erstatning for ikke-økonomisk skade. Nævnet har ikke anført noget om, på hvilken måde det - udover hvad der er foretaget - kan søges tilstrækkeligt godtgjort, at erstatningen helt eller delvist kan betragtes som en erstatning for en ikke-økonomisk skade.

Socialforvaltningen og amtsankenævnet synes at have betragtet sagen således, at hele erstatningsbeløbet må karakteriseres som enten erstatning for økonomisk skade eller som erstatning for ikke-økonomisk skade. Den mulighed at foretage en skønsmæssig opdeling på grundlag af de foreliggende oplysninger ses ikke at have været overvejet.

På denne baggrund og i betragtning af de udtalelser, der foreligger fra forsikringsselskabet og fra sikringsstyrelsen, har jeg fundet at burde henstille til amtsankenævnet at undergive sagen en fornyet overvejelse. Jeg

bemærker i øvrigt, at det forekommer mindre rimeligt, at den tilfældige omstændighed, at erstatningen efter børneulykkesforsikringen først blev udbetalt mere end 5 år efter forsikringsbegivenhedens indtræden, får den virkning, at De reelt kun får nytte af en mindre del af erstatningen.
...«

Ved beretningsårets udløb forelå amtsankenævnets fornyede afgørelse endnu ikke.

Supplerende oplysninger om sagen

Ved skrivelse af 23. oktober 1987 underrettede Amtssankenævnet for Århus Amt mig om, at nævnet havde truffet en fornyet afgørelse, hvorved nævnet fastholdt den tidligere truffede afgørelse. Som begrundelse for afgørelsen anførte nævnet følgende:

»Nævnet finder, at afgørelsen er truffet i overensstemmelse med gældende regler og praksis på det tidspunkt, socialforvaltningen traf sin afgørelse.

Nævnet har ved afgørelsen fundet, at der ikke forelå klar dokumentation for, at erstatningen helt eller delvist var erstatning for skader af ikke-økonomisk art.

Nævnet har her lagt vægt på, at erstatningen efter det oplyste fastsættes efter den tilskadekomnes medicinske invaliditet, d.v.s. uden hensyn til erhverv, køn eller færdigheder. Der ydes ikke erstatning for skader som ulempe, lyde, vansir, svie og smerte m.m. under ulykkesforsikringen, og det er derfor ikke muligt at foretage en opdeling af invaliditetserstatningen på en økonomisk, henholdsvis ikke-økonomisk skade.

Dette har nævnet sammeholdt med det oplyste i SM 0-27-85, specielt sag nr. 2, på hvilket grundlag det sociale ankenævn ikke har fundet klar dokumentation for, at der var tale om erstatning for ikke-økonomisk skade.

Nævnet skal endelig bemærke, at Den Sociale Ankestyrelse ikke har anset sagen for at være af principiel betydning. Dette må fortolkes således, at der ikke i (A's) sag foreligger forhold, der giver anledning til en fravigelse af de principper, der bl.a. er omhandlet i SM-0-27-85.

. . .«

I skrivelse af 7. december 1987 henstillede jeg på ny til amtsankenævnet at tage sagen op til fornyet overvejelse, idet jeg anførte:

»Jeg kan for så vidt være enig i, at der ikke forelå klar dokumentation for, at en del af erstatningen var erstatning for ikke-økonomisk skade. Jeg finder dog anledning til at bemærke, at (A) har udfoldet store bestræbelser på at tilvejebringe oplysninger om, hvad erstatningen i det konkrete tilfælde består af, herunder ved at indhente 2 udtalelser fra Forsikringsselskabet Kgl. Brand.

Jeg vedlægger en genpart af forsikringspolice, som jeg har modtaget fra (A). Der er tale om en sædvanlig ulykkesforsikring. Efter den retspraksis, der var gældende for fastsættelse af erstatning for personskade før erstatningsansvarslovens ikrafttræden den 1. oktober 1984, blev erstatning for ulempe, lyde, vansir og forstyrrelse af stilling (ménerstatning) som regel slået sammen med invaliditetserstatningen, jf. således Justitsministeriets Erstatningslovsudvalgs betænkning III, nr. 976, om udmåling af erstatning for personskade og tab af forsørger, s. 29, hvor der er anført følgende:

»Selv hvor godtgørelse for ikke-økonomisk skade slet ikke nævnes i dommen, må det i mange tilfælde antages, at den udmålte erstatning for invaliditet også indeholder en godtgørelse for ikke-økonomiske skader. Tendensen til at slå invaliditetserstatningen (erstatningen for den økonomiske skade) sammen med godtgørelse for den ikke-økonomiske skade vanskeliggør selvsagt yderligere skønnet over, om dansk retspraksis yder fuld erstatning for økonomiske tab. Den giver også en del af forklaringen på, at domstolene yder invaliditetserstatning selv i tilfælde, hvor der ikke kan konstateres nogen nedsættelse af erhvervsevnen.«

Jeg kan også henvise til betænkningen s. 101 og 131.

Det er efter min opfattelse ubetænkeligt at lægge til grund, at erstatningen også indeholder erstatning for ikke-økonomisk skade. Jeg kan i den forbindelse oplyse, at (A) i skrivelse af 7. november 1987 over for mig har oplyst, at hun i 1982 fra forsikringen fik udbetalt 5.040 kr. for svie og smerte. Jeg vedlægger en genpart af skrivelsen af 7. november 1987.

Spørgsmålet er dernæst, hvorledes fordelingen af erstatningen på henholdsvis erstatning for økonomisk og ikke-økonomisk skade skal ske. Jeg kan hertil oplyse, at det i erstatningsansvarslovens § 8, sammenholdt med § 4, for så vidt angår skader indtrådt den 1. oktober 1984 eller senere, er fastsat, hvorledes fordelingen af en erstatning for henholdsvis erhvervsevnetab og mén skal ske i et tilfælde som det foreliggende, hvor der er tale om fastsættelse af erstatning til et barn. Efter bestemmelsen i § 8, stk. 3, udgør erhvervsevnetaberstatningen ved en méngrad på 35% således 170% af méngodtgørelsen. Méngodtgørelsen kan herefter beregnes til at udgøre ca. 37% af den samlede erstatningssum. I det foreliggende tilfælde, hvor den samlede erstatning udgør 139.556 kr., udgør méngodtgørelsen således ca. 51.600 kr.

I mangel af andre sikre holdepunkter er det efter min opfattelse nærliggende at foretage en tilsvarende opdeling af den erstatning, der blev ydet (A), således at den beregnede andel for ikke-økonomisk skade ikke tages i betragtning ved udmålingen af § 42hjælpen.

I skrivelse af 24. marts 1988 meddelte amsankenævnet mig, »at formanden for det sociale ankenævn i brev af 22. december 1987 har tilskrevet Den Sociale Ankestyrelse, hvis skrivelse er modtaget i ankeafdelingen den 15. januar 1988.

I forbindelse med behandlingen af en anden klagesag med sammenlignelig problematik har ankeafdelingen den 8. januar 1988 anmodet Socialministeriet om en vejledende udtalelse vedr. bistandslovens § 39, stk. 2. I brev af 3. marts 1988 har ankeafdelingen over for Socialministeriet bragt sagen i erindring.

Det er besluttet at afvente svar fra Socialministeriet, forinden sagen vedr. (A) optages til behandling i det sociale ankenævn.

. . . «

Ved beretningsårets udløb forelå amtsankenævnets fornyede afgørelse endnu ikke.

Supplerende oplysninger om sagen

Ved skrivelse af 4. august 1988 underrettede Amtsankenævnet for århus Amt mig om, at nævnet havde truffet en fornyet afgørelse, hvorved nævnet fastholdt de tidligere truffne afgørelser. Som begrundelse for afgørelserne anførte nævnet følgende:

» . . .

I SM 0-14-82 udtalte Socialministeriet, at der kan bortses fra erstatning for personskader af ikke-økonomisk art (f.eks. svie og smerte), når det *af erstatningsopgørelsen* klart fremgår, med hvilket beløb en sådan erstatning er ydet, og under forudsætning af, at erstatningen er ydet i overensstemmelse med lovgivningen, sædvanlige forsikringsvilkår eller sædvanlig domspraksis.

Af SM 0-27-85 fremgår, at Den Sociale Ankestyrelse ved vurderingen af, hvorvidt der skal ses bort fra formue hidrørende fra erstatning alene har lagt ordlyden af forsikringspolicen til grund for afgørelserne. Der ses ikke at være indhentet yderligere oplysninger om, hvilke bestanddele erstatningerne kan anses at bestå af.

På grundlag af ovenstående finder Det Sociale Ankenævn, at den dagældende praksis for erstatninger var, at hvis De ikke som følge af ordlyden i policen klart kunne henføres til erstatning for ikke-økonomisk skade, var der ikke mulighed for at bortse fra sådanne formuer i forbindelse med ydelse af kontanthjælp efter bistandsloven.

Det Sociale Ankenævn bemærker, at Folketingets Ombudsmand har erklæret for så vidt at kunne være enig i, at der ikke forelå klar dokumentation for, at en del af erstatningen var erstatning for ikke-økonomisk skade.

På baggrund heraf finder Det Sociale Ankenævn ikke grundlag for at ændre de tidligere truffne afgørelser.

. . . «

A klagede til Den Sociale Ankestyrelse over amtsankenævnets afgørelse i skrivelsen af 4. august 1988.

Den 7. september 1988 afviste Den Sociale Ankestyrelse at optage sagen til behandling, da den ikke fandtes at være af principiel betydning. Efter en drøftelse med mig den 20. december 1988 besluttede Den Sociale Ankestyrelse imidlertid efterfølgende at optage sagen til principiel behandling.

Ved skrivelse af 22. marts 1989 underrettede Den Sociale Ankestyrelse mig om, at ankestyrelsen havde truffet følgende afgørelse i en skrivelse til A:

» . . .

Ankestyrelsen er enig med Amtsankenævnet i, at det som altovervejende hovedregel må være forsikringspolicens ordlyd, der skal være udgangspunkt ved vurderingen af, om der er tale om erstatning for ikke-økonomisk skade.

I Deres tilfælde finder Ankestyrelsen imidlertid, at det må anses for klart dokumenteret, at der er tale om erstatning for ikke-økonomisk skade.

Ankestyrelsen har herved lagt vægt på de henholdsvis af Sikringsstyrelsen og af Socialministeriet afgivne udtalelser samt på, at der ikke i forsikringspolicen fra 1976 ses at være holdepunkter for at antage, at erstatningen eller en del heraf skal betragtes som erstatning for nedsat erhvervsevne.

Ankestyrelsen finder herefter, at der i forbindelse med Deres ansøgning om kontanthjælp i august 1985 bør ses bort fra den formue, De var i besiddelse af, og som hidrørte fra den omhandlede erstatning.

Ankestyrelsen ændrer således Amtsankenævnets afgørelse.«

Jeg meddelte herefter Den Sociale Ankestyrelse, at jeg havde taget det oplyste til efterretning.